

KRYTERIA OCENIANIA DLA KLASY III GIMNAZJUM

Poziom podstawowy

Sluchanie

Na poziomie podstawowym uczeń:

- podejmuje próby sporządzania notatek na podstawie wysłuchanych wypowiedzi
- rozumie tekst wysłuchany w różnych sytuacjach komunikacyjnych, takich jak rozmowa, dyskusja, monolog
- wskazuje środki językowe typowe dla przemówienia
- wybiera odpowiednie informacje z wysłuchanego wywiadu

Na poziomie ponadpodstawowym uczeń:

- sporządza notatki na podstawie wysłuchanych wypowiedzi
- analizuje cudze wypowiedzi pod względem logicznym
- ocenia wysłuchane przemówienie według samodzielnie opracowanych kryteriów
- prowadzi wywiad, reagując na wypowiedzi rozmówcy

Czytanie tekstów pisanych i odbiór innych tekstów kultury

Na poziomie podstawowym uczeń:

- eksponuje głosowo najważniejsze treści czytanego lub wygłaszanego z pamięci tekstu poetyckiego lub prozatorskiego
- rozpoznaje w tekście treści przenośne i symboliczne
- określa wartość informacyjną tekstu
- dostrzega aluzję literacką w utworze
- identyfikuje w tekście cechy typowe dla sonetu
- zna i wskazuje cechy liryki bezpośredniej i pośredniej, epiki współczesnej, historycznej i fantastycznej
- zna pojęcia *peryfraza*, rozumie termin *inwokacja*
- odnajduje w utworze wątek główny i poboczny
- rozpoznaje cechy dramatu antycznego i współczesnego, określa funkcję tekstu pobocznego
- odnajduje informacje w hasłach ze słownika kultury antycznej i słownika terminów literackich
- wyjaśnia najczęstsze skróty językowe
- rozumie informacje zawarte w zapisie bibliograficznym
- zna cechy charakterystyczne reportażu i komiksu, melodramatu, westernu, horroru, thrillera, komedii, dramatu psychologicznego, telenoweli, sitcomu
- wskazuje elementy tragiczne i komiczne w utworze

Na poziomie ponadpodstawowym uczeń:

- interpretuje głosowo czytany lub wygłaszany z pamięci tekst poetycki lub prozatorski
- analizuje utwór na poziomie przenośnym i symbolicznym
- ocenia wartość informacyjną tekstu
- wyjaśnia aluzję literacką
- dostrzega w tekście ironię
- posługuje się terminami *sonet*, *inwokacja*, *liryka pośrednia* i *bezpośrednia*
- wskazuje peryfrazę w utworze poetyckim
- porównuje cechy epiki współczesnej, historycznej i fantastycznej
- porównuje dramat antyczny i współczesny
- posługuje się słownikiem kultury antycznej i słownikiem terminów literackich
- odnajduje w słowniku języka polskiego wiadomości gramatyczne, m.in. wzory odmiany rzeczowników
- posługuje się katalogiem bibliotecznym i bibliografią
- wyróżnia w tekście cechy charakterystyczne reportażu, komiksu, melodramatu, westernu, horroru, thrillera, komedii, dramatu psychologicznego, telenoweli, sitcomu
- omawia związki dzieła sztuki z prądami filozoficznymi, kierunkami w sztuce, obyczajami, religią
- analizuje niejednorodności stylowe w tekstach kultury i wyjaśnia absurdalność świata przedstawionego w grotesce

Mówienie

Na poziomie podstawowym uczeń:

- moduluje głos w celu nadania wypowiedzi odpowiedniego sensu
- zbiera i porządkuje argumenty według ich ważności
- wygłasza przemówienie według sporządzonego wcześniej planu
- uczestniczy w dyskusji, zachowując zasady kulturalnej rozmowy
- wzbogaca opowiadanie opisem
- sporządza charakterystykę postaci rzeczywistej i literackiej, autocharakterystykę
- dobiera do przemówienia odpowiednie cytaty spośród podanych
- wygłasza z pamięci fragmenty prozy i poezji, próbuje podkreślić głosowo ich najważniejsze treści
- wypowiada się na temat wypowiedzi innych osób

Na poziomie ponadpodstawowym uczeń:

- wykorzystuje argumenty poparte odpowiednimi przykładami w celu przekonania innych do własnego stanowiska w dyskusji
- posługuje się odpowiednio dobranymi figurami retorycznymi podczas wygłaszania przemówienia
- formułuje i komentuje podsumowanie dyskusji
- układa charakterystykę porównawczą
- nagrywa wywiad z osobą rzeczywistą według przygotowanego planu (uczeń w roli dziennikarza)
- wprowadza cytaty do przemówienia
- interpretuje głosowo teksty wygłaszane z pamięci
- analizuje i ocenia wypowiedzi innych osób pod względem zawartości merytorycznej i poprawności językowej oraz artykulacyjnej

Pisanie

Na poziomie podstawowym uczeń:

- redaguje poprawne logicznie teksty zgodne z tematem, o przejrzystej kompozycji, prawidłowe pod względem stylistycznym i językowym, ortograficznym i interpunkcyjnym
- opisuje dzieło sztuki
- wprowadza do opowiadania elementy charakterystyki bohatera
- przedstawia logiczną argumentację w wypowiedzi poruszającej tematykę związaną z historią, filozofią i sztuką
- porównuje postaci literackie i rzeczywiste (ich charakter, usposobienie, postawy)
- charakteryzuje zbiorowość
- redaguje list prywatny i oficjalny, kartkę z dziennika i pamiętnika
- krytycznie omawia elementy tekstu kultury, stosuje odpowiednio dobrane środki wyrazu
- sporządza opis bibliograficzny artykułu z czasopisma
- zapisuje wywiad z osobą rzeczywistą lub fikcyjną
- redaguje streszczenie tekstu literackiego, w którym zastosowano inwersję czasową fabuły, i dłuższego tekstu popularnonaukowego
- redaguje podanie, życiorys, CV

Na poziomie ponadpodstawowym uczeń:

- układa teksty o charakterze ironicznym, stosuje puentę
- opisuje i interpretuje dzieło sztuki
- stosuje w opowiadaniu elementy charakterystyki pośredniej bohatera
- indywidualizuje język bohatera
- redaguje rozprawki poruszające tematy związane z historią, filozofią, sztuką, wprowadzając do tekstu rozważań cytaty z tekstów filozoficznych, łacińskie sentencje na poparcie prezentowanego stanowiska
- redaguje charakterystykę porównawczą
- stylizuje język listu na język dawnych epok, uwzględnia realia epoki
- wzbogaca list, kartkę z dziennika, pamiętnika opisem przeżyć i charakterystyką
- redaguje do gazetki szkolnej recenzję z dominującą częścią krytyczną oraz reportaż na podstawie sytuacji z życia klasy, szkoły, rodziny
- sporządza przypisy
- posługuje się stylem urzędowym

- parafrazuje utwory znanych twórców

SZCZEGÓŁOWE KRYTERIA OCENIANIA DLA KLASY III GIMNAZJUM

Ocenę **niedostateczną** otrzymuje uczeń, który nie spełnia wymagań kryterialnych na ocenę dopuszczającą.

Ocenę **dopuszczającą** otrzymuje uczeń, który:

Sluchanie:

- uważnie słucha wypowiedzi innych osób w różnych sytuacjach komunikacyjnych i rozumie wysłuchane komunikaty
- zna typowe dla przemówienia środki językowe
- wymienia informacje zawarte w wysłuchanym wywiadzie

Czytanie tekstów pisanych i odbiór innych tekstów kultury:

- czyta tekst poetycki i prozatorski, przestrzegając zasad interpunkcji, poprawnego akcentowania oraz intonacji
- wskazuje w tekście treści symboliczne i przenośne
- określa wartość informacyjną tekstu
- wymienia cechy liryki bezpośredniej, pośredniej, sonetu, epiki współczesnej, historycznej i fantastycznej, dramatu (antycznego i współczesnego) oraz komiksu, melodramatu westernu, horroru, telenoweli
- wyróżnia w utworze wątek główny i poboczny
- wyjaśnia najczęstsze skróty językowe
- odczytuje informacje zawarte w zapisie bibliograficznym
- wskazuje elementy tragiczne i komiczne w utworze

Mówienie:

- nadaje swojej wypowiedzi odpowiedni sens
- gromadzi argumenty na poparcie obranego stanowiska
- prezentuje własne zdanie w rozmowie
- opowiada
- podejmuje próby charakterystyki postaci literackiej i rzeczywistej, autocharakterystyki
- wygłasza z pamięci fragmenty poezji i prozy, stosując poprawną intonację, uwzględniającą interpunkcję utworu

Pisanie:

- redaguje teksty zgodne z tematem; stosuje się do podstawowych zasad poprawności wypowiedzi
- komponuje opis (postaci i zbiorowości), opowiadanie, list prywatny, kartkę z pamiętnika i dziennika
- pisemnie wypowiada się na wybrane tematy związane z historią, filozofią, sztuką
- zapisuje wywiad z osobą fikcyjną i rzeczywistą
- redaguje streszczenie tekstu popularnonaukowego, podanie, życiorys, CV

Nauka o języku:

- stosuje wiedzę językową w zakresie:
  - fonetyki (zna cechy wymowy charakterystyczne dla danego regionu)
  - słowotwórstwa i słownictwa (zna zasady tworzenia i zapisywania skrótów, różne źródła pochodzenia związków frazeologicznych, zastępuje wyrażenia i zwroty dosadne eufemizmami)
  - fleksji (odróżnia wypowiedzenie z czasownikiem w stronie czynnej od wypowiedzenia z czasownikiem w stronie biernej, zauważa potrzebę korzystania ze słownika poprawnej polszczyzny lub słownika języka polskiego)
  - składni (odróżnia orzeczenie czasownikowe od orzeczenia imiennego, zdanie od imiesłowowego równoważnika zdania, zdanie pojedyncze od zdania złożonego)
  - języka jako tworu społecznego (zna różne rodzaje kodu – werbalnego i niewerbalnego, terminy *gwara* i *dialekt*, wskazuje w tekście archaizmy, dostrzega różnicę między tekstem stylizowanym a napisanym w języku ogólnonarodowym)

Ocenę **dostateczną** otrzymuje uczeń, który:

Sluchanie:

- słucha wypowiedzi innych osób i podejmuje próby sporządzania notatek
- rozumie wypowiedzi innych osób w takich sytuacjach komunikacyjnych, jak na przykład rozmowa i dyskusja, aktywnie w nich uczestniczy
- wskazuje typowe dla przemówienia środki językowe
- wybiera informacje z wysłuchanego wywiadu

Czytanie tekstów pisanych i odbiór innych tekstów kultury:

- dobiera odpowiednią intonację i barwę głosu, stosuje się do zapisanej interpunkcji, aby podkreślić najważniejsze treści czytanego tekstu poetyckiego lub prozatorskiego
- identyfikuje i określa w tekście treści symboliczne oraz przenośne
- dostrzega aluzję literacką
- identyfikuje w tekście cechy typowe dla sonetu
- wskazuje cechy liryki bezpośredniej i pośredniej oraz epiki współczesnej, historycznej i fantastycznej
- rozpoznaje cechy gatunkowe dramatu (zarówno antycznego, jak i współczesnego), określa funkcję tekstu pobocznego
- zna cechy charakterystyczne dla reportażu, komiksu; odróżnia cechy thrillera i horroru, melodramatu i dramatu psychologicznego, telenoweli i sitcomu
- zna terminy *peryfraza* i *inwokacja*
- określa w utworze wątek główny i poboczny
- wyszukuje potrzebne informacje w słowniku kultury antycznej i słowniku terminów literackich

Mówienie:

- moduluje głos w celu nadania odpowiedniego sensu formułowanej wypowiedzi
- porządkuje zebrane argumenty według ich ważności
- wygłasza przemówienie według sporządzonego wcześniej planu
- uczestniczy w dyskusji, stosując się do zasad kulturalnej rozmowy
- wzbogaca opisem twórcze opowiadanie
- charakteryzuje bohatera literackiego i rzeczywistego; sporządza autocharakterystykę
- wybiera spośród podanych cytatów najbardziej odpowiednie do wygłaszanego przemówienia
- wygłaszając z pamięci fragmenty poezji lub prozy, próbuje podkreślić głosowo najważniejsze treści tekstu
- wypowiada się na temat wypowiedzi innych osób

Pisanie:

- redaguje poprawne logicznie teksty o przejrzystej kompozycji zgodne z tematem, prawidłowe pod względem stylistycznym, językowym, ortograficznym i interpunkcyjnym
- samodzielnie opisuje dzieło sztuki
- wprowadza do opowiadania elementy charakterystyki bohatera
- przedstawia logiczną argumentację w wypowiedzi poruszającej tematykę związaną z historią, filozofią, sztuką
- porównuje postaci literackie lub rzeczywiste
- redaguje list oficjalny

- omawia krytycznie elementy tekstu kultury, stosując odpowiednio dobrane środki wyrazu
- sporządza opis bibliograficzny artykułu z czasopisma
- redaguje streszczenie tekstu literackiego, w którym zastosowano inwersję czasową fabuły

Nauka o języku:

- stosuje wiedzę językową w zakresie:
  - fonetyki (wymienia cechy wymowy charakterystyczne dla danego regionu, rozpoznaje zjawisko mazurzenia w dialektach)
  - słowotwórstwa i słownictwa (tworzy i zapisuje skróty, objaśnia najważniejsze skrótowce, klasyfikuje związki frazeologiczne według kryterium ich pochodzenia, wyszukuje eufemizmy w tekście)
  - fleksji (przekształca wypowiedzenia z czasownikiem w stronie czynnej na wypowiedzenia z czasownikiem w stronie biernej i odwrotnie, odróżnia formy odmiany wyrazów w mowie potocznej od form zalecanych przez słownik poprawnej polszczyzny)
  - składni (przekształca zdania z orzeczeniem czasownikowym na zdania z orzeczeniem imiennym, zdania złożone podrzędnie na wypowiedzenia z imiesłowowym równoważnikiem zdania, wydziela wypowiedzenia składowe w wypowiedzeniu wielokrotnie złożonym)
  - języka jako tworu społecznego (podaje przykłady kodu ograniczonego i rozwiniętego, podaje różne funkcje języka, wskazuje w tekstach dialektyzmy, redaguje słownik gwary uczniowskiej, zna typy archaizmów, przekształca tekst stylizowany na język ogólnonarodowy)

Ocenę **dobrą** otrzymuje uczeń, który:

Sluchanie:

- słucha i sporządza notatki
- dostrzega logikę wywoły w wypowiedziach innych osób
- krytycznie wypowiada się na temat wysłuchanego przemówienia, odwołując się do jego struktury i treści
- podejmuje próby samodzielnego przeprowadzenia wywiadu

Czytanie tekstów pisanych i odbiór innych tekstów kultury:

- podejmuje próby interpretacji głosowej czytanego lub wygłaszanego utworu poetyckiego i prozatorskiego
- określa funkcję środków stylistycznych w tekście
- ocenia wartość informacyjną tekstu
- dostrzega w tekście ironię
- definiuje cechy sonetu, inwokacji, liryki bezpośredniej i pośredniej
- wskazuje peryfrazę w utworze poetyckim
- rozpoznaje w tekście cechy epiki współczesnej, historycznej i fantastycznej
- porównuje dramat antyczny i współczesny
- odnajduje potrzebne informacje w słowniku kultury antycznej i współczesnej
- odnajduje w słowniku języka polskiego wzory odmiany rzeczowników
- posługuje się bibliografią
- wyróżnia w tekście charakterystyczne komiksu, thrillera, horroru, dramatu psychologicznego, melodramatu, telenoweli, sitcomu
- wskazuje związki dzieła sztuki z historią i filozofią
- dostrzega niejednorodności stylowe dzieła

Mówienie:

- podaje odpowiednio dobrane argumenty popierające prezentowane stanowisko
- formułuje podsumowanie wyników dyskusji
- układa charakterystykę porównawczą
- nagrywa wywiad z osobą rzeczywistą według wcześniej przygotowanego planu
- podejmuje próby interpretacji głosowej wygłaszanych z pamięci utworów poetyckich i prozatorskich
- podejmuje próby oceny wypowiedzi innych kolegów i koleżanek według przyjętych kryteriów

Pisanie:

- stosuje elementy ironii w redagowanym tekście
- opisuje dzieło sztuki i podejmuje próbę jego interpretacji
- stosuje w opowiadaniu elementy charakterystyki pośredniej

- redaguje rozprawkę podejmującą tematy związane z historią, filozofią i sztuką
- redaguje charakterystykę porównawczą
- wprowadza realia epoki w tekście odwołującym się do minionych epok
- wzbogaca list, kartkę z dziennika, pamiętnika opisem przeżyć i charakterystyką
- pisze recenzję
- posługuje się stylem urzędowym

Nauka o języku:

- umiejętnie stosuje wiedzę językową w zakresie
  - fonetyki (omawia cechy wymowy charakterystyczne dla danego regionu, objaśnia zjawisko mazurzenia w dialektach)
  - słowotwórstwa i słownictwa (tworzy i zapisuje skróty wchodzące w skład nazw własnych, dostosowuje formę czasownika do skrótownicy w wypowiedzeniu, rozróżnia związki frazeologiczne stałe, luźne i łączliwe, rozumie ich funkcję w tekście)
  - fleksji (porównuje wypowiedzenie z czasownikiem w stronie czynnej z wypowiedzeniem z czasownikiem w stronie biernej, wyszukuje poprawne formy odmiany wyrazów w słowniku poprawnej polszczyzny)
  - składni (omawia budowę wypowiedzi wielokrotnie złożonych, stosuje się do zasad interpunkcji w wypowiedzeniu złożonym, przekształca tekst w celu uniknięcia powtórzeń składniowych)
  - języka jako tworu społecznego (porównuje przykład kodu rozwiniętego i ograniczonego, wyjaśnia przyczyny zaniku gwar, świadomie stosuje dialektyzmy w redagowanych tekstach, rozróżnia typy archaizmów, określa funkcję archaizacji w tekstach literackich)

Ocenę **bardzo dobrą** otrzymuje uczeń, który:

Sluchanie:

- aktywnie słucha wypowiedzi innych osób w różnych sytuacjach komunikacyjnych, a w szczególności podczas dyskusji; analizuje ich kompozycję, treść, poprawność stylistyczną i językową
- ocenia wysłuchane przemówienie według samodzielnie opracowanych kryteriów
- samodzielnie prowadząc wywiad według przygotowanego wcześniej planu, reaguje na wypowiedzi rozmówcy

Czytanie tekstów pisanych i odbiór innych tekstów kultury:

- interpretuje głosowo czytany tekst poetycki lub prozatorski
- analizuje utwór na poziomie przenośnym i symbolicznym
- tłumaczy aluzję literacką
- posługuje się terminami: *sonet*, *inwokacja*, *liryka pośrednia* i *bezpośrednia*
- porównuje cechy epiki współczesnej, historycznej i fantastycznej
- posługuje się słownikiem kultury antycznej, słownikiem terminów literackich oraz słownikiem języka polskiego
- wyszukuje potrzebne informacje w katalogu bibliotecznym
- porównuje cechy horroru i thrillera, telenoweli i sitcomu, melodramatu i dramatu psychologicznego
- analizuje cechy reportażu
- omawia związki dzieła sztuki z historią i filozofią
- analizuje niejednorodność dzieła literackiego

Mówienie:

- przekonuje dyskutantów do wygłaszanych racji dzięki odpowiednio pogrupowanym i popartym przykładami argumentom
- posługuje się odpowiednio dobranymi figurami retorycznymi podczas wygłaszania przemówienia
- wprowadza cytaty do przemówienia
- komentuje wynik dyskusji, ocenia racje dyskutantów pod względem merytorycznym
- interpretuje głosowo wygłaszane z pamięci utwory poetyckie i prozatorskie przewidziane programem nauczania
- analizuje i ocenia wypowiedzi innych osób (treść, poprawność językową, intonacyjną i artykulacyjną)

Pisanie:

- układa teksty o charakterze ironicznym, stosuje puentę
- interpretuje treści symboliczne i metaforyczne dzieła sztuki

- indywidualizuje język bohatera
- w rozprawkach podejmujących tematy związane z historią, filozofią i sztuką wprowadza cytaty z tekstów filozoficznych i łacińskie sentencje na poparcie prezentowanego stanowiska
- stylizuje język listu na język dawnych epok
- pisze reportaż na podstawie sytuacji z życia klasy, szkoły, rodziny
- sporządza przypisy do tekstów
- parafrazuje utwory znanych twórców

Nauka o języku:

- sprawnie stosuje wiedzę językową w zakresie:
  - fonetyki (porównuje cechy wymowy poszczególnych dialektów)
  - słowotwórstwa i słownictwa (stosuje w tekście skróty i skrótowce, wzbogaca wypowiedź związkami frazeologicznymi różnego pochodzenia, posługuje się eufemizmami)
  - fleksji (stosuje w tekście wypowiedzenia z czasownikiem w stronie czynnej i biernej w zależności od intencji nadawcy, dokonuje autokorekty w zakresie poprawności w stosowaniu form odmiany wyrazów)
  - składni (w zależności od sytuacji komunikacyjnej posługuje się w tekście wypowiedzeniem złożonym, imiesłowowym równoważnikiem zdania, analizuje i omawia budowę wypowiedzenia złożonego, przekształca je w celu uniknięcia błędów składniowych, bezbłędnie stosuje zasady interpunkcji wypowiedzeń złożonych)
  - języka jako tworu społecznego (wyjaśnia specyfikę języka na tle innych kodów, analizuje różne funkcje języka na wybranych przykładach, określa funkcję dialektyzacji, tworzy teksty stylizowane na gwara uczniowską, stylizuje tekst na archaiczny)

Ocenę **celującą** otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę bardzo dobrą, a ponadto przejawia umiejętności pozaprogramowe w zakresie przykładowo podanych zagadnień:

Słuchanie:

- samodzielnie analizuje i interpretuje słuchany tekst pod względem celu wypowiedzi, środków perswazji oraz zabiegów artystycznych
- ocenia wysłuchany tekst pod względem merytorycznym i poprawnościowym; stosuje kryteria oceny odpowiednio dobrane do celu wypowiedzi i intencji nadawcy
- prowokuje różne sytuacje komunikacyjne, podtrzymuje kontakt z rozmówcą

Czytanie tekstów pisanych i innych tekstów kultury:

- czyta, samodzielnie analizuje i interpretuje różne teksty literackie i inne teksty kultury, uwzględniając ich cechy gatunkowe, znaczenie metaforyczne i symboliczne, konteksty interpretacyjne oraz intencję nadawcy wypowiedzi
- porównuje i klasyfikuje informacje wyszukane w różnych źródłach
- recenzuje przeczytane utwory literackie, rzeczowo i logicznie uzasadnia swoje zdanie

Mówienie:

- świadomie uczestniczy w różnych sytuacjach komunikacyjnych, posługując się wieloma środkami wyrazu
- wykazuje się oryginalnością oraz artyzmem interpretacji głosowej wygłaszanego z pamięci tekstu prozatorskiego lub poetyckiego
- krytycznie i rzeczowo ocenia wypowiedzi własne i innych osób, przejawia szczególną dbałość o kulturę słowa

Pisanie:

- sprawnie redaguje teksty, zachowując cechy gatunkowe oraz stylistyczne różnych typów wypowiedzi oraz dbając o poprawność zapisu, bezbłędność językową i stylistyczną
- redaguje teksty krytyczne na temat utworów literackich i innych tekstów kultury
- podejmuje próby własnej twórczości literackiej

Nauka o języku:

- świadomie stosuje wiedzę w zakresie treści przewidzianych programem nauczania fonetyki, słowotwórstwa, fleksji, składni, wiedzy o języku jako tworze społecznym oraz wykraczających poza program
- samodzielnie poszerza wiedzę językową, badając różne źródła informacji